

*Identity, Redeem-ability & Redemption in Sefer Bereishit & Shemot***(1) בראשית פרשת ויחי פרק מח**

(ח) וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת-בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי-אֵלֶּה: (ט) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אֲבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר-נָתַן-לִי אֱלֹהִים בְּזֶה וַיֹּאמֶר קָחֶם-נָא אֵלַי וְאֶבְרַכְכֶם:

(2) רש"י שם

(ח) וירא ישראל את בני יוסף - בקש לברכם ונסתלקה שכינה ממנו, לפי שעתיד ירבעם ואחאב לצאת מאפרים, ויהוא ובניו ממנשה.
 ויאמר מי אלה - מהיכן יצאו אלו שאינן ראויין לברכה.
 (ט) בזה - [הראה לו] שטר אירוסין ושטר כתובה, ובקש יוסף רחמים על הדבר ונחה עליו רוח הקדש.

(3) בראשית פרשת מקץ פרק מא

(ג) וַיִּוֹסֵף יָלֵד שְׁנַי בָּנִים בְּטָרְם תְּבוֹא שְׁנַת הַרְעֵב אֲשֶׁר יִלְדָה-לוֹ אֶסְנַת בַּת-פּוֹטִי פָּרַע פְּהֵן אוֹן:

(4) בראשית פרשת ויגש פרק מו

(כ) וַיִּוֹלַד לְיוֹסֵף בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִלְדָה-לוֹ אֶסְנַת בַּת-פּוֹטִי פָּרַע פְּהֵן אֵן אֶת-מְנַשֶּׁה וְאֶת-אֶפְרַיִם:

(5) בראשית פרשת ויגש פרק מו

(כח) וְאֶת-וַיהוָה שָׁלַח לְפָנָיו אֵל-יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה וַיָּבֵאוּ אֶרְצָה גִשְׁן:

(6) שמות פרשת שמות פרק א

(א) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִמָּה אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ: (ב) רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן לְוִי וַיהוָה: (ג) יִשְׂשַׁכָּר זְבוּלֹן וּבְנֵימִן: (ד) דָּן וּנְפֹתְלִי גָד וְאֲשֶׁר: (ה) וַיְהִי כָּל נֶפֶשׁ יִצְחָק יָרָה יַעֲקֹב שְׁבַעִים נֶפֶשׁ וַיֹּסֵף הָיָה בְּמִצְרַיִם: (ו) וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: (ז) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֲמוּ בְּמֵאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: (ח) וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף:

(7) רש"י שם פסוק ז

פרו - שלא הפילו נשותיהם ולא מתו כשהם קטנים. וישרצו - שהיו יולדות ששה בכרס אחד.

(8) שמות רבה (וילנא) פרשת שמות א, ח

ובני ישראל פרו [וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד] [שמות/ א']. אף על פי שמתו יוסף וכל אחיו הם לא מתו, אלא פרו וישרצו. דבר אחר: כל אחת ואחת יולדת ששה בכרס אחד. דבר אחר: כל אחת יולדת י"ב: ובני ישראל פרו הרי ב', וישרצו הרי ב', וירבו הרי ב', ויעצמו - ב', במאד - ב', מאד - ב', הרי י"ב. דבר אחר: ויעצמו - הרי ס'. ואל תתמה, שהרי עקרב שהוא קטן מן השרצים יולדת ששים.

(9) בראשית פרשת נח פרק ט

(א) וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת נֹחַ וְאֶת בְּנָיו וַיֹּאמֶר לָהֶם פָּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ:
 (ז) וְאִתְּם פָּרוּ וּרְבוּ וְשָׂרְצוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וּרְבוּ כְּנָעַן:

10) בראשית פרשת ויגש פרק מו

(א) ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארצה שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק: (ב) ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב ויעקב ויאמר הנני: (ג) ויאמר אנכי האל אלהי אביך אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימה שם: (ד) אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך:

11) ספורנו שמות פרשת שמות פרק א

(א) ואלה שמות. אלה הנזכרים בכאן היו ראויים להודע בשם כי כל אחד מהם ראוי להיות נחשב איש על שמו המורה על צורתו האישית. ואלה כל ימי חייהם היו למאורות, ולא יצא הדור לתרבות רעה. אמנם אחרי מותם לא היו הצדיקים שבבניהם כל כך חשובים בעיני אלהים ואדם. (ו) וכל הדור ההוא. כל שבעים נפש, שלא בא הדור לקלקול גמור כל ימיהם. (ז) פרו וישרצו. ואחר שמתו כל שבעים נפש נטו לדרכי שרצים, שרצים לבאר שחת, ובכן - ויקם מלך חדש...

12) שמות פרשת שמות פרק ב

(יג) ויצא ביום השני והנה שני-אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תפה רעך: (יד) ויאמר מי שקמה לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר פאשר הרגת את-המצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר:

13) רש"י שם

ויירא משה - כפשוטו. ומדרשו דאג לו על שראה בישראל רשעים דלטורין, אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל. אכן נודע הדבר - כמשמעו. ומדרשו נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך, אבל רואה אני שהם ראויים לכך.

14) שמות פרשת שמות פרק ד

(א) ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי כי יאמרו לא נראה אליך קנן: (ב) ויאמר אליך קנן מזה מה זה בידך ויאמר משה: (ג) ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש וינס משה מפניו: (ד) ויאמר קנן אל משה שלח ידך ואחז בנבבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו: (ה) למען יאמינו כי נראה אליך קנן אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב: (ו) ויאמר קנן לו עוד תבא נא ידך בתיקו ויבא ידו בתיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת כשגל: (ז) ויאמר השב ידך אל חיקו וישב ידו אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה שכה כבשרו:

15) רש"י שם

(ב) מזה בידך - לכך נכתב תיבה אחת, לדרוש מזה שבידך אתה חייב ללקות, שחשדת בכשרים. ופשוטפ כאדם שאומר לחברו מודה אתה שזו שלפניך אכן היא. אומר לו הן. אמר לו הריני עושה אותה עץ: (ג) ויהי לנחש - רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל ותפש אומנותו של נחש: (ו) מצרעת כשגל - דרך צרעת להיות לבנה (ויקרא יג ד) אם בהרת לבנה היא. אף באות זה רמז שלשון הרע סיפר באומרו (פסוק א) לא יאמינו לי, לפיכך הלקהו בצרעת, כמו שלקתה מרים על לשון הרע:

16) זוהר חדש כרך א (תורה) פרשת יתרו

א"ל ת"ח ברי קב"ה לא אתני עם אברהם אלא דיפיק ית ישראל מן גלותא דמצרים ולא מתחות שעבודא דדחלא אחרא דודאי ישראל כד הוו במצרים אסתאבו ואתטנפו גרמיהון בכל זיני מסאבו (אדהוו) [עד דהוו] שראן תחות ארבעים ותשע חילי דמסאבותא. וקב"ה אפיק יתהון מתחות פולחן כל שאר חילין.

17) ויקרא פרשת אחרי מות פרק יח

(ג) כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ פנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחוקתיכם לא תלכו:

18) שמות רבה (וילנא) פרשת שמות א, ח

רבנן פתחין פתחא להאי קרא (הושע ה) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו עתה יאכלם חודש את חלקיהם, ללמדך כשמת יוסף הפרו ברית מילה, אמרו נהיה כמצרים, מכאן אתה למד שמשנה מלן ביציאתן ממצרים, וכיון שעשו כן הפך הקב"ה האהבה שהיו המצריים אוהבין אותן לשנאה, שנאמר (תהלים קה) הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדיו, לקיים מה שנאמר (הושע ה) עתה יאכלם חודש את חלקיהם, מלך חדש, שעמד וחדש עליהם גזרותיו, אשר לא ידע את יוסף, וכי לא היה מכיר את יוסף, א"ר אבין משל לאחד שרגם אוהבו של המלך, אמר המלך התיזו את ראשו כי למחר יעשה בי כך, לכך כתב עליו המקרא כלומר היום אשר לא ידע את יוסף, למחר הוא עתיד לומר לא ידעתי את ה'.

19) במדבר רבה (וילנא) פרשת בלק כ, כב

וישב ישראל בשטים. הלכה: בזכות כמה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שנו רבותינו בזכות ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים: שלא שינו את שמותן, שלא שינו את לשונם, ולא גילו מסטורין שלהם, שמשנה אמר להם (שמות ג) ושאלה אשה משכנתה כלי כסף וכלי זהב והיה הדבר הזה מופקד אצלם י"ב חדש ולא גילה אחד מהם למצרים, ולא נפרצו בעריות ...

20) ויקרא רבה (וילנא) פרשת אמור פרשה לב, ה

ד"א ויצא בן אשה ישראלית הה"ד (שיר/השירים/ד) גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום א"ר פנחס גל נעול אלו הבתולות גן נעול אלו הבעולות מעין חתום אלו הזכרים תני בשם ר' נתן גן נעול גל נעול אלו ב' בעילות כדרכה ושלא כדרכה ד"א א"ר פנחס בשם ר' חייא בר אבא גן נעול על ידי שגדרו ישראל ממצרים עצמן מן הערוה נגאלו ממצרים מתוך כך שלחין שלוחין כד"א (שמות יג) ויהי בשלח פרעה ר' הונא בשם ר' חייא בר אבא אמר שרה אמנו ירדה למצרים וגדרה עצמה מן הערוה ונגדרו כל הנשים בזכותה יוסף ירד למצרים וגדר עצמו מן הערוה ונגדרו ישראל בזכותו א"ר חייא בר אבא כדאי היה גדור ערוה בעצמו שנגאלו ישראל על ידו, רב הונא אמר בשם בר קפרא בשביל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שנו את שמם ואת לשונם ולא אמרו לשון הרע ולא נמצא ביניהן אחד מהן פרוץ בערוה לא שנו את שמן ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין לא היו קורין ליהודה רופא ולא לראובן לוליאני ולא ליוסף לסטיס ולא לבנימין אלכסנדרי לא שנו את לשונם להלן כתיב (בראשית יד) ויבא הפליט ויגד לאברם העברי וכאן (שמות ג) ויאמרו אלהי העברים נקרא עלינו וכתיב (בראשית מה) כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש ולא אמרו לשון הרע שנאמר (שמות יא) דבר נא באזני העם אתה מוצא שהיה הדבר מופקד אצלן כל י"ב חדש ולא הלשין אחד על חבירו ולא נמצא אחד מהם פרוץ בערוה תדע לך שהיה כן אחת היתה ופרסמה הכתוב שנא' (ויקרא כד) ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן, שלומית, דאמר ר' לוי דהות פטטא בשלמא שלם לך שלם לכוון בת דברי אמר ר' יצחק שהביאה דבר על בנה למטה דן גנאי לאמו גנאי לו גנאי למשפחתו גנאי לשבטו שיצא ממנו.

21) שמות פרשת שמות פרק ב

(כג) ויהי בַיָּמִים הַרְבֵּים הֵהֱם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּאָּחֶזוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבֶדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל הָאֱלֹהִים מִן הָעֶבֶדָה: (כד) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב: (כה) וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּדַע אֱלֹהִים:

22) רמב"ן שם

וירא אלהים את בני ישראל - פירש רבי אברהם כי ראה החמס שהיו מצרים עושים להם בגלוי, וידע אלהים העשוי להם בסתר. ורש"י פירש וידע אלהים, נתן עליהם לב ולא העלים עינו מהם. ונכון הוא על דרך הפשט, כי בתחילה היה מסתיר פניו מהם והיה לאכול, ועתה שמע אלהים נאקתם וראה אותם, לומר שלא הסתיר פניו עוד מהם וידע את מכאובם וכל הנעשה להם ואת כל הצריך להם. והאריך הכתוב להזכיר טענות רבות בגאולתם, וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו, וירא אלהים, וידע אלהים, כי ידעתי את מכאוביו (להלן ג ז), כי אע"פ שנשלם הזמן שנגזר עליהם לא היו ראויים להגאל, כמו שמפורש על ידי יחזקאל (יחזקאל כ ח), אלא מפני הצעקה קבל תפלתם ברחמיו. ועל דרך האמת יש בכתוב הזה סוד גדול מסתרי התורה, לומר כי עלה ענויים למאור פניו וקרב אותם אל הדעת, כענין בקרב שנים תודיע ברגז רחם תזכור (חבקוק ג ב). ולכן יאריך הכתוב בזה אחרי שאמר כבר וישמע אלהים, ויזכר אלהים, ונתפרש הפסוק הזה במדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות

עו), תבינהו משם.

23) יחזקאל פרק כ

(ז) וְאָמַר אֲלֵהֶם אִישׁ שְׁקוּצֵי עֵינָיו הַשְּׁלִיכוּ וּבְגָלוֹלֵי מִצְרַיִם אֶל תַּטְמְאוּ אֲנִי יְקוֹן אֲלֵהֶיכֶם: (ח) וַיִּמְרוּ בִּי וְלֹא אָבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלַי אִישׁ אֶת שְׁקוּצֵי עֵינֵיהֶם לֹא הַשְּׁלִיכוּ וְאֶת גְּלוּלֵי מִצְרַיִם לֹא עָזְבוּ וְאָמַר לְשִׁפְךָ חַמְתִּי עֲלֵיהֶם לְכָלוֹת אִפִּי בָּהֶם בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרַיִם: (ט) וְאַעֲשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הַחֵל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִמָּה בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֲלֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם לְהוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

24) משך חכמה בראשית פרישת ויגש פרק מו

(ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים (לישראל) במראות הלילה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב. הנה אצל אברהם ויצחק לא מצאנו זה, רק ביעקב כאן, ובויצא, היינו מפני שהיה מוכן לצאת לחוצה לארץ לגור, לכן בא אליו התגלות אלקית בלילה, להראות שאף בלילה, בחשכת הגלות, שורה שכינה בישראל, כמו שאמרו: גלו לבבל, שכינה עמהם (מגילה כט, א). ולזה אברהם תיקן תפילת שחרית, ויצחק מנחה, ויעקב ערבית (ברכות כו, ב) - והם איברים ופדרים שהם קרבים בין ביום ובין בלילה (ברכות ב, א). והנה אמרו ז"ל שאין השכינה שורה בחו"ל רק למי שהיה רואה בארץ ישראל, כמו שאמרו על יחזקאל סוף מועד קטן (כה, א). לכן סוף עבודה, כמו הקטרת איברים - שכבר נשחט ונזרק ביום - נוהג אף בלילה (שם ב, א), בינה זה! ולזה אמר "יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב" (תהלים כ, ב), שנגלה אליו בלילה, ודו"ק. ומזה, יצא לנו מוסר השכל, שכאשר ישראל אוחזים אל הקבלה הנאותה, והולכים בדרכי ולמודי אבותיכם, אז הישראלי הוא גוי איתן עתיק יומין, אשר נגלו אליו האלקים בהיות המקדש על מכונן, אז שורה השכינה עמהם גם בחוצה לארץ - גם "בלילה". אבל בזמן ששכחו ברית אבותיהם, ואינם הולכים בדרכיהם, אז כשהם בפני עצמם, הלא 'אין שכינה שורה בחו"ל'! ונסתלקה שכינה מהם, ונתונים למשיסה ולבוז, כי אינו חושב עצמו לגוי עתיק - 'שכבר ראה', 'והיה דבר ה' אליו', ודו"ק.